

EURÓPAI FÜZETEK 64.

A MINISZTERELNÖKI HIVATAL KIADVÁNYA

Bóka Zsolt

Méhészeti jog a közösségi és a magyar szabályozás tükrében

Mezőgazdaság

Európai Füzetek

A Miniszterelnöki Hivatal kiadványa

Felelős kiadó: Veress József

A szerkesztőbizottság elnöke: Palánkai Tibor

A szerkesztőbizottság tagjai: Bagó Eszter, Balázs Péter, Balogh András, Barabás Miklós, Baráth Etele, Bod Péter Ákos, Erdei Tamás, Hefter József, Horváth Gyula, Hörcsik Richárd, Inotai András, Kádár Béla, Kassai Róbert, Kazatsay Zoltán, Levendel Ádám, Lőrincz Lajos, Nyers Rezső, Orbán István, Somogyvári István, Szekeres Imre, Szent-Iványi István, Török Ádám, Vajda László, Vargha Ágnes

Főszerkesztő: Forgács Imre

Szerkesztő: Bulyovszky Csilla

Szerkesztőségi titkár: Horváthné Stramszky Márta

A szerkesztőség címe: MEH Európai Integrációs Iroda, 1055 Budapest, Kossuth tér 4.

Telefon: 441-3380

Fax: 441-3382

Az Európai Füzetek sorozat letölthető formátumban megtalálható a www.stratek.hu honlapon.

Kézirat lezárva: 2004. november 22.

Grafikai terv: Szutor Zsolt

Fényképek: Bóka Zsolt, Csóka Imre

Portréfotó: Csorba Gábor

Nyomás és előkészítés: Visit Nyomda & Stúdió

ISSN: 1589-4509

Budapest, 2004.

Kedves Olvasó!

A magyar mezőgazdaság egyes, jól működő ágazatairól meglehetősen ritkán lehet hallani a tömegtájékoztatásban. Változtatni kell ezen a szemléleten, mivel ezek az ágazatok az Európai Unió piacára kiváló minőségű termékeket termelnek, s ezzel is öregbítik a magyar mezőgazdaság jó hírnevét.

Az ökológiai gazdálkodás során előállított élelmiszerek nagy hányadát – jelentős felárral – külföldön értékesítik, s ott felelnek meg a szigorú előállítási szabályoknak és a fogyasztói elvárásoknak. Ez lehet a magyar mezőgazdaság egyik kitörési pontja a huszonegyedik században, mivel Magyarországon szinte minden mezőgazdasági ágban lehetőség van biogazdálkodást folytatni, csak megfelelő felkészültség szükséges hozzá. Még bárki csatlakozhat, mivel egyre több a biogazdálkodás alá vont terület, de még nem érte el a telítettségi szintet.

A magyar mezőgazdaság egy másik, kiváló minőségű terméket előállító ágazata ugyan csak jelentős exporttevékenységet folytat: ez a méhészet. Mivel az Európai Unió bővítés előtti tizenöt tagállama nem volt képes megtermelni az önellátásához szükséges mézet, ezért behozatalra szorult. Az uniós polgárok évenként 300 ezer tonna mézet fogyasztottak el, de a tagállamok méhészei csak a

felét, 150 ezer tonnát tudtak értékesíteni. A magyar mézexport az uniós fogyasztás 10–15%-át tette ki. Ebben az ágazatban is megjelentek már a biológiai gazdálkodást folytató méhészek. A méhészet is a század magyar mezőgazdaságának húzóágazata, ha a méz és más méhészeti termékek értékesítéséből elért bevételt összevetjük a méhészek számával. Jól tudjuk – s talán nem véletlen –, hogy a magyar akácméz világhírű.

Most, 2004-ben el kell készítenünk a számvetést ezen a területen is, s meg kell vizsgálnunk, hogy a magyar méhészet mennyiben felel meg az uniós elvárásoknak, a hazai és az uniós jogszabályi előírásoknak.

I. A közösségi szabályozás*

Mivel a Magyar Köztársaság 2004. május elsejétől az Európai Unió teljes jogú tagjává vált, érdemes áttekintenünk a méhészet témakörével kapcsolatos eddigi európai jogi szabályozást. Természetesen ez az összefoglalás csak a főbb kérdésekre koncentrálna, mivel ennek az írásnak a kereteit meghaladná az egész méhészeti joganyag ismertetése. A következőkben bemutatott jogszabályok ismerete azonban szükséges ahhoz, hogy a maga teljességében megérthetővé és megismerhetővé váljon a közösségi méhészeti jog.

1. A méz

Mi is a méz? Erre ad választ a Tanács által 2001. december 20-án elfogadott *2001/110 EK irányelv*. „A méz az *Apis mellifera* méhek által a növényi nektárból vagy élő növényi részek nedvéből, illetve növényi nedvet szívó rovarok által az élő növényi részek kiválasztott anyagából előállított természetes édes anyag, amelyet a méhek begyűjtenek, saját különleges anyagaik hozzáadásá-

val átalakítanak, raktároznak, dehidratálnak és lépekben érlelnek.” Mivel ennek az irányelvnek a rendelkezéseit a jogalkotó már implementálta a magyar jogba, a részletes szabályok ismertetésére *A Magyar Élelmiszerkönyv* című szakaszban térünk ki.

Érdekes a Bizottságnak az 1993. június 17-én alkotott *93/45 EKG irányelve*, amely szerint meghatározott gyümölcsök, valamint a sárgabarack cukrok vagy méz hozzáadása nélkül is felhasználhatók – önmagukban vagy egymással keverve – nektár előállítására, ha magas természetes cukortartalmuk ezt lehetővé teszi.

A méznek harmadik országból a tagállami piacra való beviteléhez jogi szabályozáshoz kötött felhatalmazásra van szükség – amit például a Bizottság a 2001. február 12-én megszövegezett *2001/158 EK határozattal* engedélyezett –, mivel az exportáló országoknak biztosítékot kell adniuk „szermaradvány- és egyéb anyagcsoportok ellenőrzése tekintetében”. Talán nem mellékes felsorolni – az angol megnevezésük sorrendjében

* Az e kiadványban megjelenő dokumentumok eredeti idegen nyelvű változata az Európai Unió hivatalos nyelvein az Európai Unió Hivatalos Lapjában jelent meg. Az eredeti változat magyar nyelvre történő fordítása az Igazságügyi Minisztérium koordinációjában történt. Ezek a fordítások képezik a Hivatalos Lap magyar nyelvű különkiadásában megjelenő fordítások alapját, azonban az e kiadványban megjelenő, illetve a Hivatalos Lap magyar nyelvű különkiadásában megjelenő szövegek között eltérés lehetséges.

1 A Bizottság a 2004. augusztus 26-án kelt 2004/621 EK határozatával feloldotta a tilalmat.

2 Márton András: A méhészkedés és az Európai Unió. Méhészet, 2003. 4. sz. 16. p.

– azokat az országokat, amelyek vállalták ezt: Argentína, Ausztrália, Bulgária, Brazília, Kanada, Chile, Kína, Kuba, Ciprus, Cseh Köztársaság, Észtország, Guatemala, Horvátország, Magyarország, Izrael, India, Litvánia, Málta, Mexikó, Nicaragua, Új-Zéland, Románia, Szlovénia, Szlovákia, Salvador, Törökország, Amerikai Egyesült Államok, Uruguay, Vietnam. A 2001. szeptember 17-én kelt *2001/700 EK határozatában* a Bizottság újabb országoknak (Moldova, Norvégia, Lengyelország, San Marino, Zambia) engedélyezte – az előbbi kritériumok betartásával – a tagállami mézpiacra való beszállítást.

2002. április 25-én a Bizottság által kiadott *2002/337 EK határozat* újat hozott: Tanzánia is felkerült a listára, viszont Kínát törölték ebből a körből a mézében található szermaradvány miatt.¹ Jól tudjuk, ez nem az egyedüli eset, s a jövőben is várható ilyen intézkedés, mivel az Európai Unió – a Tanács 1996. április 29-én elfogadott *96/23 EK irányelvének* megfelelően, akár a legradikálisabb eszközökkel is – meg fogja védeni a saját piacát a szermaradvány-tartalmú mézzel szemben. Erre példa, hogy az állatgyógyászati készítmények felhasználása esetén a Bizottság által 1997. április 25-én megalkotott *748/97 és a 749/97 EK rendelet* alapján a „mézélő méhek kezelésére szánt állatgyógyászati készítmények alkalmazása esetén a maximálisan megengedhető mara-

dékanyag-szintet mézre is meg kell határozni”. Ilyen maradékanyag a Bizottság 2001. április 18-án megalkotott *1478/2001 EK rendelete* alapján a Coumafos, amelynek maximális maradékanyag-határértéke a mézben 100 µg/kg lehet.

2. A méz termelése és a forgalmazásának javítása

Talán ez a témakör érinti a legjobban a (magyar) méhészeket, mivel ezek az általános szabályok adják meg a keretet a további nemzeti programok kialakításához. 1997. június 25-én alkotta meg az Európai Unió Tanácsa a kiindulási alapot, az *1221/97 EK rendeletet*.²

A jogszabályt szükségessé tette, hogy „a méhészet mint mezőgazdasági ágazat elsődleges feladatai közé gazdasági tevékenység végzése és vidékfejlesztés, méz és egyéb méhészeti termékek előállítása, valamint az ökológiai egyensúly fenntartása tartozik; az ágazatot a termelési feltételek és a hozamok változatossága, továbbá a termelők és a kereskedők területi széttagoltsága és sokfélesége jellemzi; mivel a Közösség mézpiacának keresleti és kínálati oldala között egyensúlyhiány mutatkozik; figyelembe véve a varroatozisznak az utóbbi években több tagállamot is sújtó terjedését, továbbá azokat a problémákat, amelyeket ez a betegség

és a társult betegségek okoznak a méztermelésben, közösségi szintű cselekvésre van szükség;...”.

S ezek után meghatározza a rendelet, hogy „a közösségi méztermelés és mézfor-

galmazás javítása érdekében, haladéktalanul olyan éves nemzeti programokat kell kidolgozni, amelyek magukban foglalják a technikai segítségnyújtást, a varroatózis és a társult betegségek elleni védekező intézkedéseket, a vándorméhészet ésszerűsítését, a regionális méhészeti központok irányítását,

valamint a mézminőség javítását célzó kutatási programokban való együttműködést; a mezőgazdasági ágazatra vonatkozó statisztikai adatok kiegészítése érdekében a tagállamoknak tanulmányt kell készíteniük az ágazat szerkezetéről, beleértve a termelést, a forgalmazást és az árképzést is; ...”.

Ezen előírások megvalósítása érdekében a tagállamok éves nemzeti programokat állapíthatnak meg, amelyben a következő témakörök szerepelhetnek:

- technikai segítségnyújtás a méhészeti egyesületek és a mézüzemek tagjai részére a méztermelés és a mézpergetés feltételeinek javítása érdekében;
- a varroatózis és a társult betegségek elleni védekezés; a kaptárkezelés feltételeinek javítása;
- a vándorméhészet ésszerűsítése;
- a méz fizikai-kémiai tulajdonságait elemző laboratóriumok támogatására irányuló intézkedések;
- együttműködés a szakosított testületekkel a mézminőség javítását célzó alkalmazott kutatási programok végrehajtásában.³

3 Stork Sándor: A méhészetek támogatása az Európai Unióban, és ezek elérhetősége a méhészek számára. Méhész Újság, 2003. 4. sz. 121. p. , Stork Sándor: Az egységes érdekképviselet az EU-ban. Méhész Újság, 2003. 5–6. sz. 167–168. p.
4 Vass János: A magyar méhészeti ágazat lehetősége az EU-csatlakozás után. Méhész Újság, 2003. 9–10. sz. 265. p. A varroatózis kapcsán lásd Kékes Gábor: I. Európai Méhészeti Kongresszus. Méhészet, 2004. 1. sz. 6. p.
5 A méz termelésének szabályozása az Európai Unióban. Dél-Magyarországi Méhész, 2001. 0. sz. 6. p.
6 Hajdú Zoltán–Figeckzy Gábor: A méz termelésének szabályozása az Európai Unióban. Méhész Újság, 2003. 7–8. sz. 216. p.
7 Az Európai Unió méhészete, méhészeti támogatása. Dél-Magyarországi Méhész, 2003. 3. sz. 19–20. p.

A nemzeti programokhoz a Közösség társfinanszírozást nyújt a tagállamoknak – a tárgyév októberének 15. napjáig számukra felmerült kiadások alapján –, amelynek összege a nemzeti programbeli intézkedésekkel kapcsolatban a tagállamok által viselt kiadások 50%-ával egyenlő.⁴ A társfinanszírozáshoz a tagállamoknak tanulmányt kell készíteniük a területükön működő méhészeti ágazat termelési és forgalmazási szerkezetéről. A nemzeti programokat a képviseleti szervezetekkel és a méhészeti szövetkezetekkel együttműködve kell kidolgozni.⁵

A Bizottság 1997. november 20-án megalkotott *2300/97 EK rendelete* konkretizálja a fenti rendelet általános szabályait. Az éves nemzeti programoknak a feladatai:

- az ágazat helyzetének ismertetése; az ismertetésnek lehetővé kell tennie az ágazat szerkezetére vonatkozó adatok rendszeres frissítését;
- a célok közlése;
- az érintett intézkedések részletes bemutatása, szükség szerint az egységnyi költségek feltüntetésével;
- az országos és regionális szintű becsült költségek és finanszírozási terv közlése;
- utalás az irányadó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezésekre;
- a program kidolgozásában közreműködő képviseleti szervezetek és méhészeti szövetkezetek felsorolása;

- a rendszeres ellenőrzésre és értékelésre vonatkozó rendelkezések megállapítása.

A tagállamoknak minden tárgyév szeptember 30. napjáig közölni kell az éves nemzeti programjukat és a program rendszeres ellenőrzésének módját is a Bizottsággal.⁶ A rendszeres ellenőrzés keretében végzett vizsgálatok célja, hogy meggyőződjenek a nemzeti program alapján nyújtott támogatás feltételeinek való megfelelésről. A rendszeres ellenőrzés adminisztratív és helyszíni ellenőrzésekből áll.

Az éves nemzeti programoknak a közösségi társfinanszírozása az egyes tagállam esetében a Közösség teljes méhcsaládállományán belül általa képviselt és a rendelet mellékletében feltüntetett részesedés alapján meghatározott összegre korlátozódik.⁷ Ha azonban egy vagy több tagállam elmulasztja közölni programját a megállapított határidőn belül, vagy nem használja fel a társfinanszírozásnak a teljes összegét, akkor a többi tagállam részesedése arányosan növelhető.

Az előző bizottsági rendeletet módosította az 1998. április 3-án a Bizottság által elfogadott *758/98 EK rendelet*, amely szerint a tagállamok minden évben a tárgyév április hónapjának 15. napjáig közlik programjukat a Bizottsággal. Az éves nemzeti programban lefektetett intézkedéseket pedig a programról való értesítés évét követő év augusztus 31-ig teljes egészében végre kell hajtani.

A kifizetéseknek ugyanazon év október 15-ig kell megtörténniük.

Az év vége előtt, 1998. december 8-án született meg a Bizottságnak a *2633/98 EK rendele*t, amely alapján ugyanaz az intézkedés nem lehet egyidejűleg tárgya az 1221/97/EK rendelet szerinti és egy másik, a 950/97/EK, a 951/97/EK és a 952/97/EK tanácsi rendeleten alapuló közösségi támogatási program szerinti kifizetésnek.

Ebben az esztendőben még a Bizottságnak az 1998. december 21-én kelt *2767/98 EK rendele*t is kiegészítette az 1997-es végrehajtási rendeletet a következő bekezdéssel: Az egyes intézkedések pénzügyi határértéke legfeljebb 10%-kal növelhető vagy csökkenthető, feltéve, hogy az éves programra előírt általános felső határt nem lépik túl és a Közösség hozzájárulása nem lépi túl az érintett tagállam által viselt kiadások 50%-át.

2001. április 6-án a *74/2001 EK rendelet*tel a Bizottság egy újabb módosítását

fogadta el a 2300/97 EK rendeletnek, s így ez a következő bekezdéssel bővült: A tagállamok minden évben a tárgyév áprilisának 15. napjáig közlik programjukat a Bizottsággal. A tagállamoknak azonban elegendő csupán az előző évben közölt programjuk módosításait, illetve kiigazításait közölniük.

A Bizottság 2003. augusztus elsején megalkotott *1387/2003 EK rendele*t újabb előírásokat iktatott be a végrehajtási rendelet szabályanyagába. Előírta, hogy e rendelet először a 2003/2004 gazdasági évre vonatkozó éves programokra kell alkalmazni.⁸

Természetesen a fentiekén kívül még voltak módosításai a végrehajtási jogszabálynak, de ezeket csak a rendelet mellékletében felsorolt tagállami méhcsaládszám változások indokolták.⁹

2003. augusztus elsején az Európai Unió tizenöt tagállamában a méhcsaládok száma összesen 8 720 692 volt. A tagállamok közötti megoszlás a következőképpen alakult: Belgium 100 000, Dánia 155 000,

8 Stork Sándor: 2004 a nulladik év? Méhész Újság, 2003. 9–10. sz. 257–259. p.

9 A tagállamok méhészete tekintetében lásd Patyi Anita: Hírek az Internetről. Dél-Magyarországi Méhész, 2001. 2. sz. 15. p., Spanyolország méhészetéről röviden. Dél-Magyarországi Méhész, 2002. 4. sz. 6–8. p., Stork Sándor: Méztermelés és -értékesítés Franciaországban. Méhész Újság, 2003. 5–6. sz. 156–158. p., Márton András: Méhészet Németországban. Méhészet, 2003. 7. sz. 3. p., Somogyi Norbert: Franciaország méhészete. Méhészet, 2004. 2. sz. 10–11. p., 3. sz. 10. p.

10 Pohl Oszkár: Brüsszelben jártam. Beszámoló a méhészeti munkacsoport üléséről. Dél-Magyarországi Méhész, 2004. 2. sz. 6. p.

11 Az új szabályoknak megfelelő program elkészült, s azt a Bizottság 2004 júliusában a C(2004)3166 számú határozatával jóváhagyta. Lásd A Magyar Méhészeti Nemzeti Program. Méhészet, 2004. 8. sz., Vadas Gábor: Beszélgetőpartnerem: Bross Péter, az OMME elnöke. Dél-Magyarországi Méhész, 2004. 6. sz. 7. p. Időközben megszületettek az igénybevételének általános és részletes szabályairól szóló magyar jogszabályok is. Lásd a 152/2004. (X. 18.) és a 153/2004. (X. 18.) FVM rendeleteket.

Németország 893 000, Görögország 1 380 000, Spanyolország 2 397 840, Franciaország 1 150 000, Írország 20 000, Olaszország 1 100 000, Luxemburg 10 213, Hollandia 80 000, Ausztria 336 139, Portugália 632 500, Finnország 47 000, Svédország 145 000, Egyesült Királyság 274 000.

1998-hoz képest 585 456 méhcsaláddal volt több, tehát 7,19%-kal nőtt a számuk. „2004-ben a tíz új tagállam csatlakozása az EU-hoz a méhcsaládok számának 30%-os növekedését fogja eredményezni.”¹⁰

A 2004. esztendőben új rendelkezések léptek életbe. A Tanács *797/2004 EK rendelete* április 26-án hatályon kívül helyezte az *1221/97 EK* rendeletet, mivel az eredeti rendeletben „előírt intézkedéseket a közösségi méhészeti ágazat jelenlegi helyzetéhez kell igazítani”. Az új jogszabály célja, hogy „intézkedéseket állapít meg a méhészeti termékek termelése és forgalmazása általános feltételeinek a javítására vonatkozóan”, s ennek megvalósítása érdekében a tagállamok három évre szóló nemzeti programokat készíthetnek. A nemzeti program témakörei és az egyéb előírások változatlanok maradtak.¹¹

A jogszabály végrehajtására a Bizottság által 2004. április 29-én alkotott *917/2004 EK rendelet* szolgál, amely szintén hatályon kívül helyezte az eddigi végrehajtási jogforrást, a *2300/97 EK* rendeletet. Jelentős tartalmi változtatás itt sem következett

be, kivéve, hogy az „egyes intézkedések pénzügyi határértéke legfeljebb 20%-kal növelhető vagy csökkenthető, feltéve, hogy az éves program általános felső határát nem lépik túl és a méhészeti program finanszíro-

zásához biztosított közösségi hozzájárulás nem haladja meg az érintett tagállam által viselt kiadások 50%-át”.

A végrehajtási rendeletet 2004. augusztus 20-án módosította a tagállami méhcsaládszám változások miatt a Bizottság *1484/2004 EK rendelete*, amely szerint a huszonöt tagállamban összesen 11 626 300 méhcsalád él.

S kuriózumként érdemes megvizsgálni, hogy az égei-tengeri szigetek görög méhészei milyen segítséget kaptak a Tanács *2019/93 EKG rendeletével*, illetve a Bizottságnak

az ezt módosító *2362/95 EKG rendeletének* a megalkotásával. Ezekre a jogszabályokra azért volt szükség, mert „a szigetek különleges földrajzi adottságai miatt, a napi szükségletek, illetve a mezőgazdasági termelés szempontjából elengedhetetlen élelmiszerek és mezőgazdasági termékek beszerzése olyan költségeket ró az égei-tengeri szigetekre, amelyek komoly hátrányt jelentenek az érintett ágazatokban; ... mivel a méhészet olyan ágazat, amely az égei-tengeri szigetek fontos és törékeny egyensúlyú növényvilágának gondozásával áll kapcsolatban, ugyanakkor a lakosság számára többletbevételt is biztosít; mivel, következésképpen, ezt a hagyományos tevékenységet olyan támogatásban kell részesíteni, amely segít a magas termelési költségek csökkentésében; mivel a támogatást a méz forgalmazási feltételeinek javítását szolgáló intézkedések keretében nyújtják a termelői szövetségek; mivel az ilyen szövetségek létrehozásáig, egy korlátozott ideig csökkentett támogatási összeget folyósítanak a méztermelők részére;...”.

A támogatás a magas kakukkfűméz-tartalmú minőségi méz termeléséhez nyújtott segítséget azoknak az elismert termelői cso-

portoknak, méhészeti egyesületeknek, amelyek vállalták a méz forgalmazási feltételeinek javítását, a minőség fejlesztését szolgáló éves intézkedési programok bevezetését. Az intézkedési program – a Bizottság által 1993. november 5-én jóváhagyott *3063/93 EK rendelet* szerint – a következő célokat írta elő: 1. a forgalmazás javítása új technológia bevezetésével, a pergetés, a tisztítás és a szűrés gépesítésével, valamint szakképzéssel; 2. a hozam fenntartása azáltal, hogy a kiöregedett anyaméheket kétéves időközönként az adott területnek megfelelő hibridre cserélik; 3. a minőségi méz értékesítésének ösztönzése piaci tanulmányok, új csomagolási módok kialakítása, valamint vásárok és egyéb kereskedelmi események szervezése, illetve az azokon való részvétel útján.

A támogatás összege nyilvántartott termelői kaptáronként 10, később 12,08 ECU volt, de csak ötvenezer kaptár erejéig. A termelői csoportok megalapítása és elismerése alatti legfeljebb kétéves átmeneti időszakban a nyilvántartott termelői kaptáronként 7, később 8,453 ECU járt a legalább tíz kaptártartásban tartó méhésznek, de maximum száz-ezer darab kaptárig folyósították a dotációt.

12 A harmonizált tagállami szabályozásra lásd Ruff János: A költsérothadás elleni védekezés Németországban. *Méhészet*, 2002. 5. sz. 16–17. p. , Érvék, tények, vélemények. *Méhészet*, 2003. 4. sz. 19. p.

13 Szalay László–Bross Péter: A kis kaptárbogár. *Méhészet*, 2003. 4. sz. 3. p. , Békesi László: A kis kaptárbogár. *Méhészet*, 2004. 7. sz. 13–16. p.

14 Pohl: Brüsszelben jártam, 7. p.

3. Az állategészségügy és a növényvédelem

Ebben a témakörben is született közösségi jogszabály. A Tanács 1992. július 13-án elfogadta a *92/65 EKG irányelvet*, amely alapján a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a méhek csak akkor kerülhetnek kereskedelmi forgalomba, ha a származási területükön nincsenek mézelő méhek nyúlós költésrothadása miatt bevezetett tilalmi intézkedések. A tilalom az utolsó regisztrált esettől számítva, illetve attól az időponttól számítva legalább 30 napig tart, amikor az illetékes hatóság három kilométer sugarú körzetben minden kaptárt ellenőrzött, és minden fertőzött kaptárt elégettek, vagy a fent említett illetékes hatóság egyetértésével kezeltek és megvizsgáltak. A jogszabály melléklete szerint a nyúlós költésrothadás bejelentési kötelezettség alá tartozik.¹² Enyhébb (európai) költésrothadás, varroa- és légsőatkakór leküzdésével kapcsolatos nemzeti programokat elismérheti a Bizottság, amennyiben a tagállam közvetlenül vagy az állattartókon keresztül önkéntes vagy kötelező jellegű programot állít vagy állított fel.

Ezt az irányelvet egészítette ki a Bizottság 2000. július 12-én kelt *2000/462 EK határozata*, mely szerint a tagállamok csak abban az esetben engedélyezik háziméh (*Apis mellifera*), kaptárak, méhanya és herék

harmadik országból történő behozatalát, amennyiben azok megfelelnek az e határozat mellékletében foglalt mintának megfelelő egészségügyi bizonyítványban megállapított biztosítékoknak.

Különös figyelmet fordítanak a legújabb kártevő, a kis kaptárbogár (*Aethinia tumida*) elleni védekezésre.¹³ Az Amerikai Egyesült Államokban már megjelent, az Európai Unió ezt kívánja elkerülni, megelőzni, ezért szigorú előírásokat léptetett életbe.¹⁴ A kis kaptárbogár elleni védekezés első intézkedései közé tartozott, hogy a Bizottság a 2003. augusztus 5-én megállapított *1398/2003 EK rendeletével* módosította az előbbieken ismertetett irányelvet, s a bejelentési kötelezettséget kiterjesztette erre a kártevőre is.

Az indoklás szerint a kis kaptárbogár – a fordítás kis méhkas bogárnak nevezi – a mézelő méhek és a poszméhek egzotikus kártevője, amely Afrikából számos másik országba terjedt át, s ezzel súlyos problémákat okozott a méhészeti ágazatban. Mivel ez a kártevő nem szerepel a Nemzetközi Állatjárványügyi Hivatal jegyzékében, és nem áll rendelkezésre adat a harmadik országok fertőzöttségének mértékéről, ezért szükséges a bejelentési kötelezettséget előírni, mert ha behurcolják a Közösségbe, akkor a kis kaptárbogár pusztító következményekkel járhat a mézelő méhek egészségi állapotára, a méhészeti ágazatra, a méztermelésre, vala-

mint a beporzás megszakadása miatt a mezőgazdaságra és a környezetre is.

A rendelet egy másik méhellenséget, a *Tropilaelaps* (*Tropilaelaps spp.*) atkát is bejelentési kötelezettség alá vonta. Ez a mézelő méhek egzotikus parazita atkája, amely főleg délkelet Ázsiában fordul elő és igen kártékony.

A prevenció érdekében a Bizottság a 2003. december 11-én megalkotott *2003/881 EK határozatával* hatályon kívül helyezte a három éve alkalmazandó *2000/462 EK határozatát*. Az új rendelkezést az indokolta, hogy az előbbi rovarkárttevők közösségi bejelentési kötelezettségének előírása¹⁵ mellett szükséges volt kiegészítő követelmények megállapítása a méhek egyes harmadik országokból történő behozatalára, a kis kaptárbogár és a *Tropilaelaps atka* Közösségbe hurcolásának korlátozására a méhek egészségének megőrzése érdekében. Mivel csak a külön kaptárban (kasban) lévő méhanyát és kisszámú kísérőit lehet egyszerűen ellenőrizni a kis kaptárbogárral és a *Tropilaelaps atkával* való fertőzöttség tekintetében, ezért a méhek behozatalát csak az ilyen szállítmányokra kell korlátozni.

Jelenleg nincs bizonyíték arra, hogy a *Tropilaelaps atka* a poszméhcsaládokat (*Bombus spp.*) megfertőzheti, míg a kis kaptárbogarak csak kísérleti körülmények között fertőzték meg a poszméhcsaládokat. Így az ellenőrzött környezeti feltételek mellett szaporított és nevelt kis poszméhcsaládok kereskedelmi forgalomba kerülhetnek, különösen a kertészeti ágazat számára, miközben a vadon élő poszméhanyák behozatala szintén szükséges marad szaporítási célokból. Ennek figyelembevételével a poszméhcsaládok behozatalát az elismert létesítményekben, ellenőrzött környezeti feltételek mellett szaporított és nevelt azon kis szállítmányok tekintetében is engedélyezik, amennyiben biztosítható a kis kaptárbogártól való mentességük.

A jogszabály alapján a tagállamok csak akkor engedélyezik a méhek (*Apis mellifera* és *Bombus spp.*) meghatározott országokból való behozatalát, ha a szállítmányok egy anyazárkában egy méhanyára legfeljebb húsz kísérő dolgozót tartalmaznak, és állat-egészségügyi bizonyítvánnyal rendelkeznek. Majd a kijelölt rendeltetési helyen, ahol a méhkaptárok hivatalos ellenőrzés alá kerülnek, a méhanyákat új anyazárkába kell helyezni,

¹⁵ Lásd a Tanács 82/894 EKG irányelvét módosító, a Bizottság 2004/216 EK határozatát.

¹⁶ A Bizottság 93/71 EKG irányelve és a 95/35 EK irányelve, illetve a Tanács 91/414 EKG irányelve és a 97/57 EK irányelve. A tagállami előírásokra lásd Somogyi Norbert: Növényvédelem Franciaországban. Méhészet, 2002. 12. sz. 22. p.

¹⁷ Góndör Éva: Dán jogeset. Méhészet, 2004. 5. sz. 3. p.

mielőtt azok a helyi családokba kerülnének. Az anyazárkákat, kísérő dolgozókat és egyéb, a méhnyákat a harmadik országból kísérő anyagokat egy laboratóriumba kell küldeni, ahol megvizsgálják, hogy nem tartalmaznak-e kis kaptárbogarat, annak petéit vagy lárváit, és nem mutatják-e a *Tropilaelaps* atkák jeleit. A laboratóriumi vizsgálatot követően minden anyagot meg kell semmisíteni.

A növényvédelem területén a növényvédő szerek forgalomba hozatala kapcsán születtek méhészetileg releváns közösségi jogforrások, azonban ezek csak közvetetten érintik a méhészeket.¹⁶

4. A bírósági jogalkalmazás

Az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatában is találkozhatunk méhészeti tárgyú jogesettel.¹⁷ Egy Dániához tartozó kis szigeten (Lčšř) – amelynek területe 114 km² –, a mezőgazdasági miniszter jogszabályában elrendelte, hogy csak egyfajta méhet (Lčšř brown bee) lehet tenyészteni. A jogszabály ezt azzal indokolta, hogy a méheket a kihalás veszélye fenyegeti, ezért nem lehet megengedni fajtakeveredést. Ezzel egyidejűleg megtiltotta más méhek behozatalát a szigetre, bármilyen fejlődési állapotukban.

Ezt a rendelkezést egy dán méhész (Ditlev Bluhme) megszegte, és ezért eljárást indult ellene. A méhész szerint ez a dán jogszabály a Római Szerződés 30. és a Tanács által 1991. március 25-én elfogadott *91/174 EKG irányelv* – amely a fajtatiszta állatok értékesítéséhez szükséges állattenyésztési és származási követelmények meghatározásáról szól – 2. cikkébe ütközik. Az utóbbi cikk így szól: „A tagállamok gondoskodnak róla, hogy: fajtatiszta állatok vagy spermájuk, petéjük vagy embriójuk értékesítését állattenyésztési vagy származási alapon ne tiltsák, korlátozzák vagy akadályozzák...”

A Bíróság azt vizsgálta, hogy a dán rendelkezés a Római Szerződés 30. cikkében meghatározott mennyiségi korlátozásnak, illetve azzal azonos hatású intézkedésnek minősül-e. A testület álláspontja szerint ennek minősül, de a Római Szerződés 36. cikkére – az állatok életének és egészsé-

gének védelmére – tekintettel ez az intézkedés indokolt és elfogadható. Azonban az ilyen tilalmak és korlátozások nem lehetnek önkényes megkülönböztetés vagy a tagállamok közötti kereskedelem rejtett korlátozásának eszközei.

Összefoglalásként megállapítható, hogy igen sokrétű és komplex a méhészeti európai jog, azonban nem tartalmaz olyan előírást, amelyet ne lehetne megvalósítani, szem előtt tartva, hogy a fogyasztók egészségének a védelme mindenképp felett áll. Mivel májustól huszonöt tagállam (gazdasági) kényszertársulása lett az unió, ezért minden tagállamnak meg kell küzdenie a pozícióért, a mézpiaci részesedéséért. Csak magunkra számíthatunk, s ezért nem mindegy, hogy – a jogszabályok által szigorúan védett és körülbátyított piacon – milyen minőségű termékkel jelenünk meg; a szermaradvány-mentes méz alapkövetelmény.

18 Méhészet Magyarországon 2000-ben. Budapest, 2001, Központi Statisztikai Hivatal, 5. p.

19 Méhészet Magyarországon 2000-ben. Méhészet, 2001. 8. sz. 12. p.

20 Illés Kálmán: 2002. évi közgyűlési beszámoló. Méhészet, 2002. 3. sz. 14. p.

21 Sulok Gábor: Az OMME 2001. évi munkája. Méhészet, 2002. 5. sz. 21. p.

22 Illés Kálmán: A Méhészeti Termék Tanács tavalyi tevékenysége. Méhészet, 2003. 4. sz. 11. p.

23 Szentpáli László: Sorsunk, sorskérdéseink, tennivalóink. Méhészet, 2004. 3. sz. 14. p. , O. Horváth György: Az Európai Unió a magyar méhészek reménye. Magyar Hírlap, 2002. 04. 30. 19. p. , Stork Sándor: A kis- és profi méhészek lehetőségei az EU-ban. Méhésztudomány, 2003. 5–6. sz. 163. p.

II. A magyar szabályozás

Magyarországon – a Központi Statisztikai Hivatal által végzett általános mezőgazdasági összeírás alapján – 2000-ben 12 900 gazdaság foglalkozott méhtartással.¹⁸ A méhcsaládok száma 590 000 volt.¹⁹ A Méhészeti Terméktanács kimutatása alapján 2001-ben 714 588 igazolt méhcsalád után igényeltek támogatást.²⁰ Ebben az esztendőben a „mintegy 10 ezer tonnás mézexporttal hazánk az EU legjelentősebb partnerei közé tartozik”.²¹ A 2002. évben 15 576 gazdálkodó 881 610 méhcsaládot gondozott.²²

Az uniós csatlakozás évéig a méhcsaládok száma folyamatosan emelkedett.²³ Számuk 2004. augusztus 20-án 872 650 volt. Ha ezt összevetjük a közösségi méhcsaládok adatával (11 626 300), akkor látható, hogy hazánk a huszonöt tagállam által alkotott Európai Unióban hozzávetőlegesen a méhcsaládok 7,5%-ával rendelkezik.

Ezek után tekintsük át, hogy a magyar jogi szabályozás mennyiben harmonizál a közösségi jogalkotással és jogalkalmazással.

1. A Magyar Élelmiszerkönyv

2003. augusztus elsejével a Codex Alimentarius Hungaricus (Magyar Élelmiszerkönyv) 1-3-2001/110. számú kötelező előírása vonat-

kozik a mézre. Ez az új előírás hatályon kívül helyezi az 1997. január elseje óta alkalmazott 1-3-74/409. számú rendelkezést. Szükséges ezért áttekinteni, hogy milyen követelményeknek kell megfelelnie a méznek az elkövetkező években.

Egy kicsit távolabbról indulva vizsgáljuk meg, hogy miért volt szükség az Európai Gazdasági Közösség 1974. július 22-én elfogadott *74/409 EKG tanácsi irányelvének*, illetve az ennek megfelelő 1-3-74/409. számú magyar kötelező előírás megalkotására.

Az EKG-ban a mézre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítése indokolta az irányelv megalkotását, mivel „a nemzeti jogokban a méz meghatározásával, a különböző mézfajtákkal és a mézre előírt jellemzőkkel kapcsolatos különbségek esetleg a fogyasztók megtévesztésére alkalmas tisztességtelen versenyt” eredményezhettek. Ennek jegyében az irányelvben leírták és meghatározták a megfelelő néven megjelentethető különféle méztípusokat, meghatározták az összetétel közös szabályait és az árucímkén szereplő információkat.

Hazánk ezt az irányelvet átvette, s a 30/1996 (XI. 5.) FM rendelet beiktatta *A Magyar Élelmiszerkönyv kötelező előírásairól* szóló 40/1995 (XI. 16.) FM rendelet szabályanya-

gába 85. sorszám alatt, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy ezzel a Közösség jogszabályaihoz való közelítést célozza meg, mivel e jogszabály rendelkezéseit a Magyar Köztársaságban előállított és forgalomba hozott élelmiszerekre kell alkalmazni.

Azonban a Tanács új irányelvet – *2001/110 EK irányelv* – fogadott el 2001. december 20-án a mézzel kapcsolatban, azért, hogy a méz termelésére és forgalomba hozatalára vonatkozó szabályok érthetőbbé váljanak, és az élelmiszerekről szóló általános közösségi jogszabályokkal, különösen a címkézésre, a szennyezőanyagokra és az analízis-módszerekre vonatkozó jogszabályokkal összhangba kerüljenek. Ennek megfelelően hazánkban mint az Európai Unió leendő tagjának illetl implementálnia ezeket a szabályokat, s így született meg a Magyar Élelmiszerkönyv 2003. augusztus elsejével hatályos, 1-3-2001/110. számú új kötelező előírása a mézről.

Most akkor lássuk az előírás tartalmát. Természetesen ezek a szabályok csak a mézre vonatkoznak, de ehhez meg kell határozni, hogy mi is a méz, s hogy milyen típusai vannak.

A méz az *Apis mellifera* méhek által a növényi nektárból vagy élő növényi részek nedvéből, illetve növényi nedveket szívó rovarok által az élő növényi részek kiválasztott anyagából gyűjtött természetes édes

anyag, amelyet a méhek begyűjtenek, saját anyagaik hozzáadásával átalakítanak, raktároznak, dehidratálnak, és lépekben érlelnek. S nézzük meg, hogy milyen típusú mézektet különböztet meg a Codex Alimentarius Hungaricus.

- *Eredet szerint:*

1. *Virágméz* (nektárméz): a növények nektárából származó méz.
2. *Édesharmatméz* (mézharmatméz): főképpen a növényi nedvet szívó rovarok által (Hemiptera) az élő növényi részek kiválasztott anyagából vagy nedvéből nyert méz.

- *Előállítási és/vagy megjelenési mód szerint:*

1. *Lépesméz*: a méhek által újonnan épített, még a szűzlépek sejtjeiben vagy kizárólag méhviaszalapú műlépre épített, szűzlép-

ben tárolt és lefedett sejteket tartalmazó egész lépben vagy léprészekben értékesített méz.

2. *Darabolt lépesméz:* egy vagy több lépdarabot tartalmazó méz.
3. *Csorgatott méz:* olyan méz, amelyet a fiasítástól mentes lépekből, azok felnyitása után kicsurgatással nyernek.
4. *Pergetett méz:* olyan méz, amelyet a fiasítástól mentes lépekből centrifugálással nyernek.
5. *Sajtoló méz:* a fiasítástól mentes lépek sajtolásával, 45°C-ot meg nem haladó mérsékelt hő alkalmazásával vagy anélkül nyert méz.
6. *Filtrált méz:* amelyből az idegen szerves és szervetlen anyagokat olyan szűrési módszerrel távolítják el, amely a méz virágportartalmának jelentős csökkenését eredményezi.

Ezek a megnevezések helyettesíthetők az *egyszerű méz* elnevezéssel, *kivéve* filtrált méz, lépesméz (táblás lépes-méz vagy lépes-mézszelet), lépesmézet tartalmazó méz és sütő-főző méz esetében.

A Codex definiálta a *sütő-főző* mézet is: ipari felhasználásra alkalmas vagy élelmiszerekben összetevőként további feldolgozásra kerülő méz, amely lehet

- a) idegen ízű és szagú, vagy
- b) erjedésnek indult, vagy már megerjedt, vagy

c) túlmelegített.

Sütő-főző méz esetében a *kizárólag főzés, illetve sütés céljára* szöveget a termék cím-kéjén a termék megnevezése mellett fel kell tüntetni. Az ilyen méz felhasználásával készült élelmiszerek megnevezésében a *méz* kifejezés alkalmazása megengedett, de az összetevők felsorolásakor a sütő-főző méz kifejezést kell használni.

A *sütő-főző* méz és a *filtrált méz* esetében a csomagolási egységeken és az árukísérő kereskedelmi dokumentumokon egyértelműen fel kell tüntetni a termékek teljes nevét.

A *sütő-főző* és a *filtrált méz* *kivételével* a termék megnevezése kiegészülhet:

1. növényi eredetre való utalással, ha a méz teljesen vagy túlnyomó részben a jelzett növényről (növényekről) származik és megvannak az ezekre jellemző érzékszervi, fizikai-kémiai és mikroszkópos tulajdonságai;
 2. egy regionális, területi-földrajzi eredetre utaló névvel, ha a termék teljes mértékben a jelölt területről származik;
 3. különleges minőségi jellemzőkkel.
- A *címken* minden esetben fel kell tüntetni a méz eredetét, a származási ország(ok) nevének megjelölésével. Különböző országokból származó mézek keverésekor a felsorolás a következőkkel helyettesíthető:
1. EU-országok mézkeveréke;
 2. nem EU-országok mézkeveréke;

3. EU- és nem EU-országok mézkeveréke.

A *méz összetételét* is meghatározta az előírás: a méz elsődlegesen különféle cukrokból, túlnyomórészt fruktózból és glukózból, valamint egyéb anyagokból (szerves savak, enzimek és a begyűjtött mézben lévő szilárd részecskék) áll. A méz színe a csaknem színtelentől a sötétbarnaig terjed. A méz állaga folyékony, sűrűn folyó vagy részben, illetve egészen kristályos is lehet. A méz íze és aromája eltérő, a növényi eredettől függ.

A méznek – amennyire csak lehetséges – az összetételétől idegen szerves vagy szervetlen anyagoktól mentesnek kell lennie. A *sütőfőző méz kivételével* a méznek nem lehet idegen íze vagy zamata, erjedése nem kezdődhetett meg, nem lehet mesterségesen megváltoztatott savtartalmú, továbbá nem melegíthető olyan módon, hogy a természetes enzimek elpusztuljanak, vagy jelentős mértékben inaktiválódnak benne.

A *filtrált méz kivételével* sem pollen, sem pedig egyéb természetes alkotóeleme nem távolítható el a méznek, kivéve, ha ez az idegen eredetű szerves és szervetlen anyagok eltávolításának elkerülhetetlen következménye.

Ahhoz a mézhez, amely fogyasztói forgalomba kerül vagy emberi fogyasztás céljára készült termékekben kerül felhasználásra, étel-miszer-összetevő (beleértve az étel-miszer-adalékokat is), valamint a mézen kívüli egyéb anyag nem adható hozzá. Az ilyen méznek a mellékletben elhelyezett táblázatban ismertetett minőségi követelményeknek kell megfelelnie.

A mézek megfelelőségének az ellenőrzésére nemzetközileg elfogadott módszerek alkalmazhatók. Az új előírás hatálybalépését – 2003. augusztus elsejét – megelőzően csomagolt termékeket a minőségmegőrzési időtartamuk lejártáig lehet forgalmazni.

A szabályozás tiltja, hogy a méz tekintetében a (tag)államok kiegészítő nemzeti előírások alkotásával eltérjenek a lefektetett normáktól. Az 1-3-74/409. számú előírás ezt nem tiltotta, s így lehetőség volt hazánkban is szigorúbb feltételek megállapítására a Magyar Élelmiszerkönyv második kötete 2-01-25. számú irányelvének az alkalmazásával (pl. a nedvességtartalom tekintetében). Ezért most sokan azt gondolják, hogy az új közösségi irányelvnek megfelelő szabályo-

24 Malya Péter: Méhtartási előírások. Méhészet, 2001. 8. sz. 11. p.

25 Malya Péter: A méhtartás jogi kérdései. Gödöllő, 2001, Szent István Egyetem Gazdaság és Társadalomtudományi Kar Közép-Magyarországi Regionális Távoktatási Központ, 11. p.

26 A méhanyanevelő telep üzemeltetésének engedélyezéséről, valamint a méhanya és szaporítóanyag előállításáról, felhasználásáról lásd a 42/1994. (VI. 28.) FM rendeletet.

zás könnyítéseket vezet be, holott ez így nem teljesen igaz, mert az 1-3-74/409-es előírásnál egyes esetekben szigorúbb az 1-3-2001/110-es előírás (pl. a nedvességtartalom tekintetében 21% helyett most 20%-ot engedélyez), csak hazánk élt az első esetben a szigorúbb nemzeti szabályozás lehetőségével, s így a nedvességtartalom a 19%-os szintet nem haladhatta meg. Azonban 2003. augusztus elsejével a 2-01-25. számú, a *Mézfélék* című irányelv visszavonására került, ezért jelenleg csak az 1-3-2001/110-es előírás a kötelező.

2. A méhtartás

A méhészkedést – a vonatkozó külön (állat-egészségügyi, növényvédelmi stb.) jogszabályok megtartásával – erre alkalmas területen, mindenki szabadon gyakorolhatja. Ezt mondja ki a *Méhészetről* szóló 15/1969. (XI. 16.) MÉM rendelet 1. §-a, majd így folytatja: „Háztömbök területén méhészetet létesíteni és fenntartani nem szabad.” Tegyük hozzá, hogy a helyi önkormányzat rendeletében (pl. állattartási rendelet) más feltételeket is előírhat, de az nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal.²⁴

A 2. § szerint a többlakásos lakóházak udvarán és közös használatú kertjében méhészetet létesíteni csak az összes lakás bérlőjének (tulajdonosának) hozzájárulásával lehet,

de a méhészetet közös használatú épülettől és a szomszéd ingatlanoktól négy méter, használatban levő utaktól (közúttól, saját használatú úttól) pedig az út melletti vízvezető árok külső szélétől számított tíz méter távolságon túl szabad csak elhelyezni. A saját használatú út tulajdonosa (használója) az út ideiglenes lezárása esetén az úton és az út mentén a letelepedést engedélyezheti. Ha a szomszéd ingatlantól való négy méter távolságot megtartani nem lehet, a méheknek ellenkező irányban vagy – legalább két méter magas, tömör (deszka stb.) kerítés vagy élő-sövény létesítésével – a magasban való kirepülését kell biztosítani.²⁵

Ha a méhész vándorol – a méhcsaládoknak az állandó telephelyről méhlegelő kihasználása, illetőleg megporzás céljából történő ideiglenes elszállítása, kivéve a rajnak vagy az anyának erre szolgáló ládában való szállítását –, akkor a méhészetet húsz családnál nagyobb állandó méhészettől csak legalább kétszáz méter távolságra szabad elhelyezni. Ettől a szabálytól azonban az érdekeltek megegyezéssel eltérhetnek.

Ha államilag ellenőrzött anyanevelő és pározató telep van öt kilométeres körzeten belül, akkor csak a telepvezető engedélyével szabad letelepedni.²⁶

Utak közelében történő letelepedés esetén a méhlikásokat úgy kell elhelyezni, hogy „azok kijáró nyílásai az úttal ellentétes irány-

ban legyenek. Az úton a méhészettől jobbra és balra 50-50 méter távolságra, jól látható helyen »Vigyázat méhek!« felirattal figyelmeztető táblát kell elhelyezni.”

Kifogásolható, hogy a rendelet nem veszi figyelembe a tartható méhcsaládok számát

(pl. tíz vagy száz), azt hogy bel- vagy kültéren van a méhészet, s nem tesz különbséget nyugalmi és termelési időszak között sem.²⁷

A Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvét életbe léptető jogszabály is tartalmaz méhészetileg releváns előírást.²⁸ „Ha a tulajdonos a kirepült méhraját két napon belül nem fogja be, azon birtokbavétellel bárki tulajdonjogot szerezhet.”

3. A méhegészségügy

A méhállományok védelméről és a mézelő méhek egyes betegségeinek megelőzéséről és leküzdéséről szóló 70/2003. (VI. 27.) FVM rendelet a közösségi szabályokkal összeegyeztethető előírásokat tartalmaz.

A jogszabály szerint a *méhész* kötelezettségei a következők:

- *Bejelentési kötelezettség:* A méhészkedést (méhtartást) minden év február végéig, az újonnan kezdett méhészkedést pedig e tevékenység megkezdésétől számított nyolc napon belül kell bejelenteni a méhek tartási helye szerint illetékes önkormányzat jegyzőjénél. Vándorlás során a méhek kiszállítását a kiszállítást megelőző, beszállítását annak megtörténtét követő hetvenkettő órán belül be kell jelenteni az önkormányzat jegyzőjének. Beszállítás esetén a bejelentést a kiállított nyomtatvány ajánlott levélként történő megküldésével, vagy személyes eljuttatásával kell teljesíteni. A nyomtatvány igazoló szelvényét az önkormányzat jegyzője – a teljesítés módjától függően – a méhészkész lakóhelyére küldi meg vagy személyesen adja át. A kijelentést a kiállított nyomtatványon kell teljesíteni személyesen, vagy annak ajánlott levélként történő megküldésével. A vándor-

27 Bérces Lajos: A méhtartás szabályozásáról. Méhészet, 2000. 2. sz. 11. p.

28 A Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet (Ptk.) 22. §-a.

roltatás befejezése után a méhészk köteles a hazatelepülését a hatósági állatorvosnál és a jegyzőnél hetvenkettő órán belül bejelenteni.

- **Megjelölési kötelezettség:** Amennyiben a méhek állandó tartási helye nem a méhészk lakóhelyével összefüggő területen (udvarban, kertben stb.) van, a méhészk köteles a méhek tartási helyén a nevét, lakcímét, telefonszámát, a tartási helyen lévő méhcsaládok számát egy legalább 40x30 cm nagyságú táblán jól látható módon feltüntetni.
- **Ellenőrzési kötelezettség:** A méhészk köteles a méhek tavaszi tisztuló kirepülése és a betelelés közötti időszakban a méhcsaládjait legalább háromhetenként méhegészségügyi szempontból ellenőrizni, s ennek során mind a kifejlett méheken, mind a fiasítás teljes terjedelmén, valamint a kaptárhulladékon fertőző betegség tüneteit, illetve élősködők jelenlétét keresni. A vizsgálatnak ki kell terjednie a Varroa atka jelenlétére, illetve az atkák számának változására. Bejelentési kötelezettség alá tartozó betegségekre utaló jelek, illetve bizonytalan jellegű elváltozások észlelése esetén a méhészk haladéktalanul köteles értesíteni erről a méhegészségügyi felelőst vagy a hatósági állatorvost.
- **Tűrés kötelezettség:** A méhészk köteles tűrni és mindenben elősegíteni a hatósági állatorvos vagy a méhegészségügyi felelős által végzett vizsgálat, illetve egyéb intézkedés lefolytatását.

- **Tárolási kötelezettség:** A méhészkedésre alkalmas, üres méh lakást (kaptárt, kast) úgy kell tárolni, hogy abba a méhek se a kijáró nyíláson, se az esetleges réseken ne juthassanak be. A méhészkedésre alkalmatlan, üres méh lakásokat meg kell semmisíteni. Használt méh lakást, annak tartozékait, méhészkési felszerelést csak a rendeletben meghatározott fertőtlenítés után szabad másnak átadni. Méheket fertőzött méhészkéből vagy ismeretlen helyről származó mézzel etetni tilos. Lépet szabadban, vagy méhcsalád és méhraj kaptárján kívül, méhek számára hozzáférhető helyen tartani tilos. Használt lépet csak engedélyezett műlépkészítő üzemben való ipari feldolgozásra lehet átadni, illetve eladni.
- **Vizsgálati kötelezettség:** A méheket – beleértve az anyát és a fiasítást is – állandó tartási helyükről átköltözés, vándoroltatás vagy elidegenítés esetén egy hétnél nem régebbi, állatorvosi igazolással szabad kivinni. Az igazolás a kiállításától számított hét napig, méhek folyamatos vándoroltatása esetén annak egész időtartamára érvényes. Az igazolást hatósági állatorvos állítja ki. A méhészk az állatorvosi igazolást a vándoroltatás során köteles mindig magánál tartani és ellenőrzés esetén bemutatni. A méhek csak az igazolással szállíthatók, ennek hiányában a szállítást meg kell tiltani.
- **Értesítési kötelezettség:** Az országhatártól számított tíz kilométeres körzeten belül, a szomszédos állam területéről, vagy ismeretlen

retlen helyről származó méhrajt észlelője vagy befogója köteles a települési önkormányzat jegyzőjénél haladéktalanul bejelenteni, aki a kiirtás végrehajtása érdekében értesíti a kerületi főállatorvost, aki elrendeli a méhraj állami kártalanítás nélküli leölését.

Ezt követően a rendelet a *méhegészségügyi felelős* kötelezettségeit sorolja fel:

- *Jelentéstételi kötelezettség:* A bejelentési kötelezettség alá tartozó betegség gyanúja, illetve jogszabályban meghatározott egyéb esetben a hatósági állatorvosnak jelentést tenni és a továbbiakban az ő utasításai szerint eljárni.
- *Közreműködési kötelezettség:* A hatósági állatorvos utasításait követve közreműködni a méhbetegségek felszámolásában, illetve a méhek mérgezésével kapcsolatos eljárásban, különös tekintettel a mérgezés gyanúja esetén a mintavételben.
- *Egyéb kötelezettségek:* Köteles elvégezni az e jogszabály által előírt vizsgálatokat (monitoring: június 1. és szeptember 30. között, vándoroltatási); elkészíteni a vizsgálatokkal kapcsolatos, előírt kimutatásokat; részt venni az állomás által szervezett továbbképzéseken.

Ezután négy szakasz a műlépkészítő üzemekkel, illetve a mézfelvásárlással kapcsos-

latos előírásokat ismerteti, majd a második fejezet a méhbetegségekre (nyúlós vagy enyhébb költésrothadás, légszóatkakór) vonatkozó általános szabályokat tárgyalja.

A helyi – az adott méhészetre vonatkozó – zárlat elrendelésére köteles a hatósági állatorvos a betegség gyanújának megerősítését követően.

Községi zárlatot a méhbetegség megállapítását követően – a helyi zárlat alá vont fertőzött méhészet körül legalább öt km-es sugarú kör által határolt területre – a kerületi főállatorvos köteles elrendelni. A vándoroltatás során a méhek csak olyan helyre telepíthetők, amely nem áll községi zárlat alatt.²⁹

A zárlat enyhítésének, feloldásának és a fertőtlenítés általános szabályainak megállapítása után a harmadik fejezet már az egyes betegségekre vonatkozó különös előírásokat (a betegség fázisai, helyi és községi zárlat, zárlatenyhítés és feloldás) részletezi.

Nyúlós költésrothadásban beteg az a méhcsalád, amelyben a betegség tünetei mutatkoznak és a betegséget a méhcsaládból származó lépmintában, illetőleg álcában az intézeti laboratóriumi vizsgálat is megerősítette. Nyúlós költésrothadásra *gyanús* az a méhcsalád, amely a betegség tünete-

29 Földi Zsolt: Méhegészségügyi ok miatt zárlat alatt álló községek. Méhészet, 2001. 6. sz. 8. p.

30 Jogtörténetéről lásd Bóka Zsolt: Költésrothadás a régi hazai jogszabályainkban. Méhész Újság, 2002. 9. sz. 317–318. p.

31 Vö. 14–16. j.

it mutatja ugyan, de a betegséget intézeti laboratóriumi vizsgálat még nem erősítette meg, vagy nem zárta ki. Nyúlós költésrothadás *fertőzöttségére gyanús az a méhcsalád, amelyet nyúlós költésrothadásban beteg méhcsaláddal egy méhészetben tartanak, vagy hatvan napon belül egy méhészetben tartottak.* Nyúlós költésrothadásal *fertőzött az a méhészet, amelyben legalább egy beteg méhcsalád található, illetve legalább egy beteg családot tartottak, és az utolsó beteg család felszámolását követően a hatvan napos megfigyelési idő kedvezően még nem telt le.* Nyúlós költésrothadás *fertőzöttségére gyanús az a méhészet, amelybe hatvan napon belül fertőzött méhészetből méhcsaládot, méhrajt, mézet, kaptárt, műlépet vagy a kórokozó áthurcolására alkalmas egyéb felszerelést szállítottak.*³⁰

Enyhébb (európai) költésrothadásban beteg az a méhcsalád, amelyben a betegség tünetei mutatkoznak, és a betegséget a méhcsaládból származó lépmintában, illetőleg álcában az intézeti laboratóriumi vizsgálat is megerősítette. Enyhébb költésrothadásra *gyanús az a méhcsalád, amely a betegség tüneteit mutatja ugyan, de a betegséget az intézeti laboratóriumi vizsgálat még nem erősítette meg vagy nem zárta ki.* Enyhébb költésrothadás *fertőzöttségére gyanús az a méhcsalád, amelyet enyhébb költésrothadásban beteg méhcsaláddal egy méhészetben tart-*

nak vagy tizenöt napon belül tartottak. Enyhébb költésrothadásal *fertőzött az a méhészet, amelyben legalább egy beteg méhcsalád található, illetve legalább egy beteg családot tartottak, és az utolsó beteg család felszámolását, valamint az utolsó gyógykezelését követően a tizenöt napos megfigyelési idő kedvezően még nem telt le.* Enyhébb költésrothadás *fertőzöttségére gyanús az a méhészet, amelybe tizenöt napon belül fertőzött méhészetből méhcsaládot, méhrajt, mézet, kaptárt, műlépet vagy a kórokozó áthurcolására alkalmas egyéb felszerelést szállítottak.*

Légcsőatkakórban beteg az a méhcsalád, amelyből származó méhekben az intézeti laboratóriumi vizsgálat a betegség kórokozóját kimutatta. Atkakórra *gyanús az a méhcsalád, amely a betegség tüneteit mutatja, de a betegséget az intézeti laboratóriumi vizsgálat még nem erősítette meg vagy nem zárta ki.* Atkakór *fertőzöttségére gyanús az a méhcsalád, amelyet atkakórban beteg vagy betegsége gyanús méhcsaláddal egy méhészetben tartanak, illetve hat hónapon belül ilyen helyen tartottak.*

A rendelet utolsó szakaszaiban a Varroa atka és a kis kaptárbogár elleni védekezés teendőit fekteti le.³¹ Fontos megjegyezni, hogy ha a méhészt együttműködik a hatósággal, s valamelyik fertőző betegség diagnosztizálása után úgy döntenek az illetékesek, hogy ki kell irtani a méhcsaládot, akkor ez

állami kártalanítás mellett történik. Ennek fényében nem meglepő, hogy a betegségek megelőzésére, a védekezésre és azok elkerülésére helyez nagy hangsúlyt a szakma.³²

4. A növényvédelem

Ezen a területen is új jogi szabályozás van hatályban. A *növényvédelemről* szóló 2000. évi XXXV. törvény és a végrehajtására kiadott *A növényvédelmi tevékenységéről* című 5/2001. (I. 16.) FVM rendelet alkotja a méhészetileg releváns jogszabályok csoportját.

A törvény a növényvédő szereket méhveszélyességi kategóriákba sorolja be.³³ Mivel a növényvédő szerek tárolása, forgalmazása, szállítása, felhasználása fokozott veszélyt jelentő tevékenység, ezért tilos a háziméhek által látogatott gazdasági növények méhekre veszélyes növényvédő szerrel való kezelése a virágbimbó fészlésétől a virágszirmok lehullásáig terjedő időszakban. A tilalom a gazda-

sági növény virágzási idején kívül is érvényes, ha a táblát vagy annak környékét tömegesen virágzó mézelő növények borítják, vagy ha a gazdasági növényt a méhek egyéb okból látogatják.

Ha a gazdasági növényt a virágzás tartama alatt, zárlati vagy vizsgálatköteles nem zárlati, illetve a termést veszélyeztető egyéb károsítótól csak háziméhekre veszélyes növényvédő szerrel lehet megvédeni, akkor a növényvédő szer engedélyében meghatározott méhkímélő technológiát kell alkalmazni.³⁴

A termelő köteles a védekezés helye szerint illetékes jegyzőnek, legkésőbb a védekezés megkezdését megelőző munkanap kilenc óráig írásban bejelenteni a vegyszeres kezelés tervezett helyét, megkezdésének időpontját, befejezésének várható időpontját.

Ha a permetezés következtében a méhészméhelhullást tapasztal, akkor az „észleléstől, de legkésőbb a vegyszeres kezelés végétől számított három napon belül köteles bejelen-

32 Stork Sándor: A hazai méhegészségügy és az EU. Méhésztudományok, 2003. 5–6. sz. 151–154. p.

33 Malya Péter: Törvény a növényvédelemről. Méhésztudományok, 2001. 6. sz. 16–17. p.

34 Vicze Ernő: Törvény a növényvédelemről. Méhésztudományok, 2001. 9. sz. 14–15. p.

35 Pál Lajos: 2000. évi XXXV. törvény a növényvédelemről. Méhésztudományok, 2002. 1. sz. 29. p.

36 Kovács Géza: A méhmérgezésekről. Méhésztudományok, 2001. 10. sz. 10–11. p. , Erdélyi Tibor: Mit tegyünk méhmérgezés esetén? Méhésztudományok, 2002. 6. sz. 4. p.

37 Malya: Törvény. 16–17. p. , Vicze: Törvény. 14–15. p. , Németh László: A növényvédelem és a méhek. Dél-Magyarországi Méhésztudományok, 2001. 4. sz. 6. p. , Szentpáli László: Méhésztudományok, társadalom, környezet. Méhésztudományok, 2002. 10. sz. 12–13. p. , Milasin Árpád: Méhésztudományok veszélyes permetezések körzetünkben. Dél-Magyarországi Méhésztudományok, 2003. 3. sz. 26. p.

38 Szentpáli László: A megfontolatlan permetezés. Méhésztudományok, 2002. 3. sz. 20. p.

39 A Polgári Törvénykönyv (1959. évi IV. tv.) 345. § (1) bekezdése.

teni az elhullás helye szerint illetékes jegyzőnek, aki a bejelentésről értesíti a Szolgálatot és a hatósági állatorvost”.³⁵ Ezenfelül a szakma kidolgozta az ilyenkor legfontosabb és legszükségesebb tennivalók sorrendjét.³⁶

A végrehajtási rendelet konkretizálja a törvény rendelkezéseit: „Virágzó növényállományban méhekre kifejezetten veszélyes minőségű növényvédő szer nem használható. Méhekre mérsékelten veszélyes minőségű növényvédő szer kizárólag a háziméhek napi aktív repülésének befejezését követően, a csillagászati naplemente előtt egy órával, legkésőbb 23 óráig használható fel (a továbbiakban: méhkímélő technológia), amennyiben ezt a növényvédő szer engedélyokirata

lehetővé teszi. A háziméhek biztonsága érdekében a külön jogszabályban foglalt óvintézkedéseket meg kell tenni, ha a méhkímélő technológiára a növényvédő szer engedélyokirata utalást nem tesz.”

Több kritikai észrevételt tettek a méhészek a jogszabályok kapcsán, de általános volt az a vélemény, hogy eddig ez a legjobb szabályozás.³⁷

5. A méhészeti törvénykezés

Ha a termelő nem tartotta be a növényvédelmi jogszabályi előírásokat, s a permetezés következtében méhelhullás történt, akkor viselnie kell ezért a magatartásáért a következményeket.³⁸ A bíróságok ebben az esetben a Polgári Törvénykönyv – és a növényvédelmi jogszabályok – alapján bírálják el az ilyen ügyeket. „Aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. Ezeket a szabályokat kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.”³⁹

A méhelhullás és a károkozás, illetve az ezek között fennálló okozati összefüggés bizonyítása elengedhetetlen, ez a méhészkötelezettsége, ezért nem mindegy, hogy a

méhmérgezőskor lefolytatandó szakmai előírásokat mennyire ismeri, mert ezen áll vagy bukik az eljárás sikere.⁴⁰

A bírói gyakorlat azonban igen következetes, mivel az elmúlt ötven évben a Legfelsőbb Bíróság által a *Bírósági Határozatok* című folyóirat hasábjain közzétett eseti döntések túlnyomó része a méhészeknek adott igazat, s a kárukat teljesen vagy rész-

ben a permetezést végzővel téríttette meg a bíróság.⁴¹

A méhek (nem) jogszabályszerű tartása kapcsán is merültek fel jogviták.⁴² Ezek közül különösen kiemelkednek azok, amelyek a méhszúrás miatti allergiával, illetve a vándorlás során a kaptárak mellett az úton elhaladó lovak tömeges méhszúrások miatti elhullásával kapcsolatosak.⁴³

40 Lásd 37. j., Malya Péter: Bizonytalanságok a bizonyításban. *Méhészet*, 2001. 11. sz. 15. p.

41 Bővebben lásd BH 1957. 1678, 1964. 3943, 1965. 4572, 1966. 4876, 1971. 6630, 1974. 258, 1987. 437, 2003. 115.

42 Sallós István: Szomszédjogi viták. *Házi Jogtanácsadó*, 2003. 3. sz. 9. p.

43 P. Törv. I. 20.395/1986, BH 1968. 5740.

44 Bóka Zsolt: A csatlakozási szerződés. *Méhészet*, 2003. 8. sz. 4. p.

III. Összegzés

Az európai uniós csatlakozásról szóló üggyöntő népszavazás eredményességének megállapítása után a kormány megkapta a felhatalmazást az Országgyűlés képviselőitől, hogy 2003. április 16-án, Athénban ünnepélyes keretek között aláírja az Európai Unióhoz való csatlakozási szerződést. Magyarország nevében a kormányfő és a külügyminiszter látta el a kézjeggyel az okmányt az ókori görög demokrácia egyik híres emlékhelyén, *Attalos* király oszlopcarnokában.

Az Európai Unió bővítéséről szóló szerződés áttanulmányozása során a többi tagjelölt ország közül kiemelkedik – méhészeti szempontból – Szlovénia miniszterelnökének és külügyminiszterének az ellenjegyzése. Bármilyen hihetetlen, de a szerződés tartalmaz méhészetileg releváns nyilatkozatot!⁴⁴ Talán nem is annyira perifériális ága a mezőgazdaságnak a méhészet? Szlovénia a következő nyilatkozatot tette „a szlovén őshonos *Apis mellifera Carnica* (kranjska èebela) méhfajról:

Tekintettel arra, hogy a (»*kranjska èebela*«, »*Carniolan bee*«, »*Krainer Biene*«, »*Carnica*« és »*Kärntner Biene*« néven is ismert) *Apis mellifera Carnica* mézelőméh-alfaj egy, a Szlovén Köztársaságban őshonos állatpopuláció;

Tekintettel azokra az évszázadok óta folyamatosan tartó erőfeszítésekre, hogy fenntartsák és szelektálják az endémikus méhet

a jelenlegi Szlovénia területén, és amelyeknek további célja annak olyan őshonos genetikai anyagként történő megőrzése, amely egy genetikailag stabilizált és egyensúlyban lévő mézelőméh-populációt eredményez;

Tekintettel arra, hogy kényszerítő szükség van ezen megkülönböztetett tulajdonságokkal bíró őshonos mézelőméh-populáció megőrzésére és ezáltal a biológiai sokféleség fenntartásához való hozzájárulásra,

A Szlovén Köztársaság kijelenti, hogy szándékában áll továbbra is alkalmazni valamennyi megfelelő intézkedést, ami ahhoz szükséges, hogy biztosítsa az őshonos *Apis mellifera Carnica* megőrzését a Szlovén Köztársaság területén.

A Szlovén Köztársaság emlékeztet arra, hogy e kérdést felvetette a csatlakozási tárgyalások során, és az Európai Unió hangsúlyozta, hogy a Szerződés 30. Cikke [Római Szerződés – B. Zs.] alapján az arányosság elvére is figyelemmel nemzeti intézkedések hozhatók, és nincs szükség arra, hogy a kérdést bevonják a tárgyalásokba.”

A tanulmány konklúziójának megfogalmazása előtt nézzük meg, hogy a Magyar Köztársaság mit vállalt *Az Európai Megállapodásról* szóló 1994. évi I. törvény 67. és 68. cikkének értelmében: A Szerződő Felek elismerik, hogy Magyarországnak a Közös-

ségbe történő gazdasági integrációja egyik alapvető előfeltétele az, hogy az ország jelenlegi és jövőbeni jogszabályait közelítse a Közösség jogszabályaihoz. Magyarország biztosítja, hogy amennyire lehetséges, jövőbeni jogszabályai a Közösség jogszabályaival összeegyeztethetők lesznek.

A jogszabályok közelítése különösen a következő területekre terjed ki: vámjog, társasági jog, bankjog, vállalati számvitel és adózás, szellemi tulajdonjog, a dolgozóknak a munkahelyen történő védelme, pénzügyi szolgáltatások, versenyszabályok, emberek, állatok és növények életének és egészségének védelme, élelmiszer-jogszabályok, a fogyasztói érdekvédelem, ideértve a termékfelelősséget, közvetett adózás, műszaki szabályok és szabványok, fuvarozás és környezetvédelem.

A magyar jogalkotás a méhészeti jog területén teljesítette ezeket a követelményeket. A legtöbb – ma is hatályos méhészeti – jogszabály a XXI. században született, s ezek megalkotása során – a lehetőségek függvényében – a jogalkotó szem előtt tartotta a jogharmonizációs kötelezettségünket.

„A magyar méhészeti ágazat *szabályozási rendszere* összhangban van az EU szabályozásával, elsősorban az *állat-egészségügyi* és az *élelmiszer-higiéniai* jogszabályok tekin-

tetében.”⁴⁵ Bátran tegyük hozzá – amint ez a kötetből is kiderült –, hogy a méhészetrel kapcsolatos összes terület, így növényvédelem is ebbe a csoportba tartozik. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nincs mit csiszolni a hatályos méhészeti jogszabályainkon.

A méhészeti jogalkalmazás tekintetében egy kicsit speciálisabb a helyzet, mivel az Európai Bíróságnak a hatásköre nem párhuzamos a nemzeti bíróságok hatáskörével, ezért nem beszélhetünk kollízióról, jogharmonizáció hiányáról. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a magyar jogalkalmazás ne kísérné figyelemmel az európai bírósági gyakorlatot.

Zárszóként annyit jegyezhetünk meg, hogy a magyar jogrendszer a méhészet területén harmonikus az európai előírásokkal, s ez nem meglepő, mivel a méhészeknek elemi érdekük, hogy megfeleljenek az újabb uniós előírásoknak is, mert ennek hiányában nem tudják értékesíteni a terméküket.

Természetesen annak vizsgálata és elemzése, hogy az emberi munkára alapozó, kevésbé gépesített magyar méhészetek a termelékenység és a feldolgozás tekintetében méltó versenytársaivá tudnak-e válni az uniós kollegáiknak, már túlmutatna ennek a tanulmánynak a keretein.

45 A méhészeti ágazat elemzése. Méhészet, 2002. 6. sz. 20–21. p.

IV. További információforrások

Az Európai Unió portálja

<http://europa.eu.int>

Igazságügyi Minisztérium

<http://www.im.hu>

*Földművelésügyi és Vidékfejlesztési
Minisztérium*

<http://www.fvm.hu>

FVM Magyar Közösségi

Agrármarketing Centrum Kht.

<http://www.amc.hu>

Magyar Agrárkamara

<http://www.agrarkamara.hu>

Országos Magyar Méhészeti Egyesület

<http://www.quertynet.hu/OMME>

Méhészeti Terméktanács

<http://w3.datanet.hu/~meheszet>

*Kisállattenyésztési és Takarmányozási
Kutatóintézet*

<http://www.katki.hu>

*Országos Mezőgazdasági Könyvtár és
Dokumentációs Központ*

<http://www.omgk.hu>

Kapcsolódó internetes oldalak

<http://www.mez.lap.hu>

<http://www.meheszet.lap.hu>

<http://www.magyarmez.hu>

<http://www.lepesmez.hu>

<http://www.honey.com>

Melléklet

Cukortartalom	Fruktóz- és glukóztartalom		Szacharóztartalom	
			Legfeljebb 5 g/100 g	
	Virágméz	Legalább 60 g/100 g	Akác, lucerna, banks-cserje, baltavirág, vöröslő eukaliptusz, hócserje, citrusfélék	Legfeljebb 10 g/100 g
	Édesharmatméz, virágméz és édesharmatméz keverékei	Legalább 45 g/100 g	Levendula, borágó	Legfeljebb 15 g/100 g
Nedvesség-tartalom	Legfeljebb 20%			
	Hangaméz és a sütő-főző méz		Legfeljebb 23%	
	Hangafélékről gyűjtött sütő-főző méz		Legfeljebb 25%	
Vízben oldhatatlan szilárdanyag-tartalom	Legfeljebb 0,1 g/100 g			
	Sajtott méz		Legfeljebb 0,5 g/100 g	
Elektromos vezetőképesség	Általában, kivéve a szelídgesztenye-, édesharmatméz, és ezek keverékeit		Legfeljebb 0,8 mS/cm	
	Szelídgesztenye-, édesharmatméz, és ezek keverékei az alábbiak kivételével: szamócacserje, erika, eukaliptusz, hárs, csarab, teamirtusz, hangamirtusz		Legalább 0,8 mS/cm	
Savfok	Legfeljebb 50 milliekivalens/1000 g			
	Sütő-főző méz		Legfeljebb 80 milliekivalens/1000 g	
Diasztázaktivitás és hidroximetil-furfurol (HMF) tartalom feldolgozás és homogenizálás után	Diasztázaktivitás (Schade-skála szerint)		HMF-tartalom	
	Általában, kivéve a sütő-főző mézet	Legalább 8	Általában, kivéve a sütő-főző mézet	Legfeljebb 40 mg/kg
			Kis enzimetartalmú mézek esetében, ahol a diasztázaktivitás legalább 3 (Schade-skála szerint)	Legfeljebb 15 mg/kg
Kis természetes enzimetartalmú mézek (pl. citrusméz), ha a HMF-tartalom nem több, mint 15 mg/kg	Legalább 3	Bizonyítottan trópusi eredetű mézek és ezek keverékei esetén	Legfeljebb 80 mg/kg	

**A „Mezőgazdaság”
témakörben eddig megjelent
Európai Füzetek:**

Dr. Bene László – Dr. Németh Lajos
Csatlakozás az Európai Unió
zöltség-gyümölcs ágazatához

•

**Ertseyné Dr. Peregi Katalin
Dr. Bach István**
A vetőmag és szaporítóanyag
termesztésének és használatának feltételei

•

Somogyi Zoltán
A csatlakozási tárgyalások agrárfejezete

•

Kalmár Károly – Szabó Lajos
Az uniós csatlakozás
és a növényegészségügy

•

Dr. Mikulás Ildikó – Dr. Bene László
Szőlő és bor az Európai Unióban

•

Dr. Tar Ferenc
A hátrányos helyzetű és
környezetileg korlátozott térségek

Szedlák Tamás – Dr. Varga László
Erdőgazdálkodás az
Európai Unióban

•

**Apagyi Géza – Horváth Gábor
Dr. Mihály Szabolcs**
Földtulajdon, földvédelem,
földnyilvántartás

•

Dr. Horváth Ágnes
Állategészségügy az Európai Unióban

•

Labbanicz Marianna
A LEADER-program

•

Szenci Győzőné
Dísz- és gyógynövény
szakágazat az Európai Unióban

•

Bori Tamás
A szántóföldi növények piacsabályozása
az Európai Unióban

Zsugyelik Gábor
A cukor és egyes ipari
növények piacsabályozása

Hazánk 2004. május elsejétől az Európai Unió teljes jogú tagjává vált. A tagság a méhészeti ágazatban is kötelezettségeket és jogosultságokat keletkeztetett, támogatások lehetőségét teremtette meg. A magyar méhészeknek már nemcsak a hazai jogszabályokat, hanem az Európai Közösség által alkotott előírásokat is ismerniük kell a magyar méz versenyképességének fenntartása érdekében. A méhészetre vonatkozó közösségi joganyag igen terjedelmes, számos irányelvet és rendeletet találunk ezen a területen. Külön jogszabályok vonatkoznak a mézre, a méz összetevőire, a méz termesztésének és forgalmazásának javítására, az állategészségügyre és a növényvédelemre. Annak érdekében, hogy a magyar jogi szabályozás megfeleljen az uniós előírásoknak, azaz a jogharmonizációs kötelezettségünknek eleget tegyünk a méhészet területén is, egyrészt új jogszabályokat kellett alkotni, másrészt a meglévő rendelkezéseket kellett módosítani. Az érdeklődő ebből

a füzetből a fontosabb előírásokat ismerheti meg, áttekintést kap mind a közösségi, mind a magyar méhészeti jogról.

Bóka Zsolt

egyetemi hallgató, méhész
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Kánonjogi Posztgraduális Intézet